

Lisäalueen
luovuttaminen
Saunakadun
tontteihin
n:o:ihin 8 ja 10.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 1) kaupunginvaltuusto Fastighetsaktiebolaget Badhusgatan 6—8 yhtiölle korvauksetta luovutettavaksi 20.8 neliömetrin laajuisen lisäalueen, joka k. senaatin toukokuun 29 päivänä 1912 vahvistaman kaupunginasemakaavanmuutoksen 2) johdosta oli tullut korttelissa n:o 102 VII kaupunginosaa Saunakadun varrella sijaitsevain tonttien n:o:jen 8 ja 10 osalle.

Kysymys ton-
tin luovuttami-
sesta Högre
svenska han-
delsläroverket
oppilaitokselle.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjutuksessa anoi Högre svenska handelsläroverket i Helsingfors osakeyhtiön johtokunta, että valtuusto talon teettämiseksi yllämainittua oppilaitosta varten yhtiölle tai tarkoitusta varten perustetulle erityiselle koulurakennusyhtiölle huutokaupatta möisi Rata-, Yrjön- ja Merimieskadun välillä korttelin n:o 60 itäpuolella VII kaupunginosassa sijaitsevan rakentamattoman alueen.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon 3) asiasta päätti 4) kaupunginvaltuusto sen palauttaa kamariin, jonka tuli yksissä neuvoin hakijan kanssa etsiä ja valtuustolle ehdottaa sopivampi tontti puheena olevaan tarkoitukseen.

Evätty anomus
Porthaninka-
dun tonttien
n:o:jen 15 ja 17
maksuttomasta
luovuttami-
sesta.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjutuksessa anoi Sörnäsin yhteiskoulun jatkoluokkain kannatusyhdistys, että yhdistykselle maksutta luovutettaisiin Porthaninkadun tontit n:ot 15 ja 17 talon rakennuttamiseksi sinne Kallion yhteiskoulua varten.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon 5) asiasta epäsi 6) kaupunginvaltuusto 31 äänellä 13 vastaan yhdistyksen anomuksen.

3. *Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat asiat.*

Vuokrausta
käytettävä XX
kaupunginosan
tonttien luovu-
tuksessa.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan marraskuun 28 päivänä 1911 oli antanut rahatoimikamarin toimeksi 7) laatia ehdotuksen Santa- ja Busholman alueiden luovutusehdoiksi, antoi kamari esityksen 8) asiasta.

Siinä kamari, huomauttaen että kaupungin yleisten töiden hallitus oli luopumalla aikaisemmasta kannastaan 9) asiassa esittänyt, että edellä mainittujen saarien muodostamassa XX kaupunginosassa olevat tontit myytäisiin käyttäjilleen, mainitsi, että tästä asiasta oli rahatoimikamarissa ilmaantunut eri mieliä. Kamarin enemmistö oli nimittäin ollut sitä mieltä, että tässä tapauksessa olisi so-

1) Valt. pöytäk. helmik. 4 p. 10 §. — 2) Ks. 1912 vuod. kert. siv. 3. — 3) Rtk. kirj. marrask. 24 p. n:o 793. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 16 p. 10 §. — 5) Rtk. kirj. kesäk. 19 p. n:o 465. — 6) Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 43 §. — 7) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 100. — 8) Valt. pain. asiakirj. n:o 43. — 9) Ks. 1911 vuod. kert. siv. 95.

vellettava vuokrajärjestelmää, koska kaupungin ei olisi luovuttava omistusoikeudestaan puheenalaiseen kalliiseen maahan eivätkä alueelle teetettävään rakennusten kustannukset nousisi mainittaviin määriin. Vuokrakausi olisi sopiva määrätä 50 vuodeksi ja vuosi-vuokra keskimäärin 1 markaksi 75 penniksi neliömetriltä, jota maksua vuokrakauden pituuteen katsoen ei käynyt pitäminen erittäin kalliina. Päinvastaista käsitystä oli ollut kaksi jäsentä, joiden mielestä yksinomaan myynnin pitäisi tulla kysymykseen, koska yksityiset liikemiehet muussa tapauksessa luultavasti eivät teettäisi tavarasuojia alueelle, joten kaupungin kustannukset ja toimenpiteet alueen järjestämiseksi osittain menisivät hukkaan. Joka tapauksessa oli edellytettävä että, jos tontit myytiin, niille teetettäisiin isompia ja kalliimpia rakennuksia ja alue tulisi siten runsaammassa määrin käytetyksi, kuin jos vuokrajärjestelmä olisi käytännössä. Vallalla oleva luottojärjestelmä niinikään puolsi tällaista menettelyä. Eri kannalle oli asettunut yksi jäsen, joka oli puoltanut käytettäväksi sekä myynti- että vuokrausmenettelyä siten, että isommat ja paremmilla paikoilla sijaitsevat tontit myytäisiin, jotta niitä kävisi tehokkaasti käyttäminen hyväksi, jota vastoin pienemmät ja liikennekeskustasta loitompana olevat tontit vuokrattaisiin esimerkiksi 50 vuodeksi ja kussakin eri tapauksessa harkinnan mukaan määrätystä vuokramaksusta.

Jos edellytti tämän kaupunginosan kuntoonpanokustannusten nousevan umpiluvuin 5,000,000 markkaan sekä kaupungin saavan koko tonttialasta, 148,200 neliömetristä 1) keskimäärin 35 markkaa neliömetriltä, tulisi kaupungille täysi korvaus koko tämän huomattavan satamalaitoksen sekä kaupan käytettäväksi kuntoonpannun kaupunginosan kustannuksista. Jos taas katsottaisiin olevan otettava käytäntöön vuokrajärjestelmä sekä neliömetriltä määrättäisiin vuokramaksuksi keskimäärin 1 markka 75 penniä, saisi kaupunki 5 %:n koron käyttämälleen pääomalle.

Rahatoimikamari esitti kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että tontteja XX kaupunginosasta luovutettaessa käytettäisiin vuokrausmuotoa.

Asiaa esiteltäessä hyväksyi 2) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksen, minkä ohessa valtuusto päätti käskä kamarin aikansa laatia kaavakkeen puheena olevan kaupunginosan tontinluovutusten vuokrakirjaksi sekä alistaa kaavakkeen kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Kirjelmässä 3) elokuun 14 päivältä lausui rahatoimikamari

Kysymys

1) Ks. tätä kert. siv. 4 ja seur. — 2) Valt. pöytäk. kesäk. 10 p. 2 §. —

3) Valt. pain. asiakirj. n:o 73.

Pakaan alueen
eteläosan jaoi-
tuksesta.

m. m. että, sittenkun kamarissa oli tehty ehdotus, että ryhdyttäisiin valmistelemaan kysymystä tarpeellisen alueen osottamisesta käytettäväksi pienteollisuuden tarpeisiin ja varastopaikoiksi, oli rahatoimikamari antanut kaupungin yleisten töiden hallituksen toimeksi laatia ehdotuksen Pakaan alueen eteläosan jaoittamiseksi, joka alue ulottui Sörnäsin rautatien viereiseen valtionrautateiden alueeseen ja jonka rajana idässä oli Vallilan kaupunginosa. Tämän johdosta oli kaupunginarkkitehti laatinut lopullisen ehdotuksen asiasta. Ehdotuksessa olevat teollisuus- ja varastotontit käsittivät, katualaa lukuunottamatta, noin 52,000 m²:n pinta-alan jaettuna neljäänkolmatta 1,500 ja 3,000 m²:n laajuiseen tonttiin. Vaikka pintamuodostus paikoitellen tuotti varsin suuria vaikeuksia tonttien tehokkaalle käyttämiselle, kävi aluetta kuitenkin katsominen tasaisimmaksi ja sopivimmaksi, mikä ylipäättään oli rautatien varrella Helsingissä. Jos sopiviin toimiin ryhdyttiin uusien rautatieraitteiden sijoittamiseksi ja alueen eristämiseksi viereisistä asuinkortteleista, näytti sentähden tasotettaviksi ehdotettuja tontteja voivan laajemminkin mitassa käyttää varsinaisiksi tehdastonteiksi. Täten tulisivat tässä kohden nykyhetken pakottavimmat tarpeet tyydytetyiksi, kunnes uusia alueita teollisuuden käytettäväksi ehdittäisiin panna kuntoon Vanhankaupunginlahden viereltä. Kun näytti tarpeelliselta jo edeltäpäin menetellä niin, että teollisuuskorttelit liittyivät tähän vastaiseen kaupungin osaan sillä tavoin, ettei täällä syntynyt terveydellisiä haittoja eikä myöskään vaikeuksia kaupungin asema-kaavan vastaiselle vapaalle kehitykselle, oli myös laadittu suunnitelma rajakkaisten, asuinkortteleiksi aiottujen Pakaan tilan osain jaoittamiseksi.

Kustannusten puheena olevan alueen kuntoonpanemisesta oli laskettu nousevan likimain seuraaviin määriin: katujen ja teiden tasotus 273,000 markkaa, niiden alaiset viemärit 46,000 markkaa sekä Teollisuuskadun rautatieraitteet 165,000 markkaa.

Tonttien luovutusmuotoon nähden rahatoimikamari ehdotti, että käytettäisiin vuokrausjärjestelmää. Kamarista oli näyttänyt olevan sekä kaupungin että yksityisten kannalta edullisinta, jos tuollainen luovutusmuoto otettaisiin käytäntöön, sillä toiselta puolen kysyivät näille tonteille teetettävät rakennukset tavallisesti vain vähän kustannuksia ja toiselta puolen täytyi kaupungin varata itselleen ei ainoastaan maa-arvon nousu, vaan myös ennen kaikkea mahdollisuus vastaisuudessa järjestää ja ehkä muuhun tarkoitukseen käyttää tämä rautatielinjan viereinen alue. Luovutusehtoihin nähden rahatoimikamari huomautti, että yleistä vuokrakirjan kaavaketta tuskin voisi käyttää, koska teollisuus- ja varastopaikoille sekä eri teollisuudenhaaroille oli pantava erilaiset ehdot. Kuitenkin oli

kamari arvellut, ettei vuokrakautta missään tapauksessa ulotettaisi 1940 vuoden loppua kauemmaksi, johon aikaan Vallilan asunto-tonttien vuokrakausi meni umpeen ja kaupungille siis varautuisi tilaisuus tuohon aikaan järjestää nämä alueet ajan vaatimusten mukaisesti. Mitä taas vuokramaksujen määrään tuli, huomautti kamari, että tontit olisi arvioitava asemansa ja pintamuodostuksensa laadun mukaan; kuitenkin olisi suurimmaksi yksikköhinnaksi neliömetriltä määrättävä 12 markkaa ja siten saadusta tonttiarvosta maksettava vuokrana 5 %. Kun koko tonttiala oli 52,000 m², voisi kaupunki 10 markan keskihinnan mukaan neliömetriltä saada vuosituloja keskimäärin noin 26,000 markkaa. Kun kaupungin tasotus- y. m. kustannukset nousivat 484,000 markan vaiheille, saisi kaupunki 5 % käyttämälleen pääomalle, mutta varaisi samalla maa-arvon nousun itselleen.

Edellä esitetyillä perusteilla rahatoimikamari ehdotti, että kaupunginvaltuusto päättäisi:

hyväksyä kirjelmän oheisen Pakaan tilan eteläosan aseman- jaoituksen; sekä

tehdastontteja ja varastopaikkoja annettavaksi vuokralle kama- rin vahvistamin, edellä mainittuihin perusteisiin nojaavin ehdoin.

Ennen muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä lähetti ¹⁾ kaupun- ginvaltuusto asian lähemmin valmisteltavaksi erikoisvaliokuntaan, johon valittiin herrat Enckell, Eskola ja F. von Wright.

Rahatoimikamarin esityksestä ²⁾ kaupunginvaltuusto Alueen luovut- Forsbyn työ- ja vaivaistalon tarpeisiin toistaiseksi luovutettavaksi taminen Fors- laadittuun karttaan merkityn 43.220 hehtaarin laajuisen alueen byn työ- ja vaivaistaloa varten. haltuunotettavaksi niin pian kuin mahdollista sekä panemalla eh- doksi, että ne alueen osat, mitkä vastedes tarvittaneen johonkin muuhun kunnalliseen tarkoitukseen, on vaivaistalon hallinnon heti luovutettava kaupungin vapaasti käytettäväksi.

J. V. Snellmanin muistopatsaan pystyttämistä varten asetetun Paikan luovut- valtuuskunnan anomuksesta päätti ³⁾ kaupunginvaltuusto mainittua taminen J. V. Snellmanin tarkoitusta varten luovuttaa paikan Suomen pankin talon edustalla muistopatsasta varten. olevasta puistikosta, kuitenkin sillä ehdolla että paikan yksityis- kohtainen tasotus ja järjestäminen toimitetaan kaupungin yleisten töiden hallituksen kanssa asiasta sovittua.

Kaupunginvaltuustolle annatussa kirjoituksessa anoi Suomen Kysymys ton- ruumiinpolttoyhdistys, että sille ruumiinpolttolaitoksen paikaksi luo- tin luovuttami- vutettaisiin tarpeellinen noin 2,000 neliömetrin laajuinen alue, esi- sesta ruumiin- merkiksi Eläintarhan vesisäiliön läheisyydestä. polttolaitoksen paikaksi.

¹⁾ Valt. pöytäk. lokak. 14 p. 10 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 38 §. —

³⁾ Valt. pöytäk. lokak. 28 p. 18 §.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta päätti 1) kaupunginvaltuusto sen palauttaa kamariin, jonka tuli yhdistyksen kanssa neuvoteltuaan ehdottaa tarkoitukseen sopiva tontti.

Erään Greijuksen alueen vuokralle antaminen.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 2) kaupunginvaltuusto valtuuttaa kamarin venäläisille sotilasviranomaisille katetun maaliinampumisradan paikaksi vuokraamaan laadittuun karttaan merkityn alueen Greijuksesta kymmenen vuoden ajaksi 4,000 markan vuosivuokrasta.

Erään alueen vuokralle antaminen Kivellästä.

Samaten päätti 3) kaupunginvaltuusto valtuuttaa rahatoimikamarin halulliselle hakijalle vuokraamaan laadittuun karttaan kirjaimella A merkityn, Kivellä sairaala-alueella sijaitsevan maapalstan viideksi vuodeksi, toukokuun 1 päivästä 1913 lukien, vuotuisesta 580 markan vuokramaksusta sekä sillä ehdolla että, jos kaupunki jotakin palstan osaa tarvitsee kaduntekoa varten, se on kaupungin vapaasti käytettäväksi annettava kohtuullista vuokramaksun huojennusta vastaan.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto antaa rahatoimikamarin toimeksi tehdä Arbetets vänner-yhdistyksen läntisen haaraosaston kanssa sopimuksen noin 500 neliömetrin laajuisen alueen luovuttamisesta edellä mainitusta palstasta sanotun haaraosaston käytettäväksi.

Erään alueen vuokralle antaminen Sörnäsiniemekkeeltä.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti 4) kaupunginvaltuusto: Suomen petrolintuontiosakeyhtiö Masutille petrolisäiliön paikaksi vuokrata laadittuun karttaan kirjaimella D merkityn, Sörnäsiniemekkeellä sijaitsevan, 2,500 neliömetrin laajuisen alueen kesäkuun 1 päivästä 1913 vuoden 1922 loppuun vuotuisesta 1,500 markan vuokramaksusta ja kaupungin yleisten töiden hallituksen antamassa lausunnossa muutoin esitetyin ehdoin; sekä

oikeuttaa yhtiön saman niemekkeen varastopalstalle n:o 6 rakennuttamaan purkaushuoneen ja korjauspajan sekä siellä pitämään tyhjiin astiain varastoa, jos puheena olevan alueen haltijat sen yhtiölle luovuttavat, sekä lisäksi sillä ehdolla, että yhtiö vastaa kaikesta siitä paloapumaksujen korotuksesta, mikä mainittuun paikkaan rajoittuvain palstan n:o 5 ja tehdaspalstan litt. B haltijoille voi koitua.

Erään alueen vuokralle antaminen Alppipaviljongin viereltä.

Edelleen päätti 5) kaupunginvaltuusto rahatoimikamarin esityksestä:

kaupungin omistaman Alppipaviljongin vuokramiehelle N. Noschikselle vuokrata laadittuun karttaan merkityn alueen maini-

1) Valt. pöytäk. lokak. 28 p. 2 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 1 p. 14 §. — 3) Valt. pöytäk. huhtik. 1 p. 25 §. — 4) Valt. pöytäk. toukok. 13 p. 33 §. — 5) Valt. pöytäk. kesäk. 10 p. 12 §.

tun ravintolan viereltä toukokuun 31 päivään 1917 asti vuotuisesta 300 markan vuokramaksusta vuokraajan ja hänen perheensä sekä ravintolapalvelijaston asuinrakennuksen paikaksi;

oikeuttaa vuokraaja Noschiksen hallitsemaan mainittua aluetta sanotun ajankohdan jälkeenkin, jos ja niin kauan kuin hänellä on Alppipaviljonkikin hallussaan; sekä

että kaupunki Alppipaviljongin vuokrakauden päätyttyä saa omakseen lunastaa edellä mainitun huvilarakennuksen sen rakennusarvosta kolmen jäävittömän miehen toimittaman arvion mukaan.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kesäkuun 19 päivältä asiasta tehtyyn esitykseen myöntyen päätti 1) kaupunginvaltuusto hyväksyä kamarin toimenpiteen Helsingin kristilliselle työväenyhdistykselle toistaiseksi kuusikuukautisen irtisanomisen ehdolla vuokrata noin puolen hehtaarin laajuisen maa-alueen Sinivuorenmaan pohjoisrannalta, sillä ehdolla että yhdistys aitaamiseen ja vastaisten rakennusten teettämiseen nähden noudattaa kamarin antamia määräyksiä.

Erään alueen vuokralle antaminen Sinivuorenmaalta.

Helsingin uimaseuran hakemuksesta ja pääasiallisesti rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti myönsi 2) kaupunginvaltuusto seuralle oikeuden kesällä 1913 maksutta käyttää Ursinin kallion viereistä kaupungin uimalaitosta, sillä edellytyksellä että siellä pidetään voimassa miesten ja naisten osastoa ja että kaupungin kaikki kouluoppilaat ynnä poliisi- ja palomiehistö siellä saavat vapaat kylvyt ja maksutonta uinninopetusta sekä muutoin sillä ehdolla, että seura laitokseen asettaa maistraatin hyväksymät henkilöt, toisen mies- ja toisen naispuolisen, valvomaan järjestystä ja, ennenkuin laitos alottaa toimintansa, laatii ja maistraatin vahvistettavaksi lähettää laitoksen järjestyssäännöt.

Maksuton käyttöoikeus Ursinin kallion viereiseen uimalaitokseen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kesäkuun 19 päivältä asiasta tehtyyn esitykseen myöntyen päätti 3) kaupunginvaltuusto hyväksyä maistraatin toimenpiteen oikeuttaa Suomen meripelastusseuran meripelastuspäivää syyskuun 7 päivänä toimeenpannessaan käyttämään Korkeasaarta ja Seurasaarta sekä silloin kantamaan 10 pennin maksun aikuisilta henkilöiltä ja 5 penniä lapsilta, edellyttäen että seura ottaa velvollisuudekseen järjestyksen voimassapidon saarilla mainittuna päivänä.

Korkeasaaren ja Seurasaaren käyttäminen.

Rahatoimikamarin kirjelmässä kesäkuun 5 päivältä tehdyn esityksen, että arkkitehti S. Lindqvist erään vastaisen yhtiön puolesta oikeutettaisiin kolmeksi kymmeneksi vuodeksi vuotuisesta 400 markan maksusta vuokraamaan noin 800 neliömetrin laajuinen alue

Evätty esitys erään alueen vuokraamisesta korttelista n:o 327.

1) Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 42 §. — 2) Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 17 §. —

3) Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 45 §.

korttelista n:o 327 Kallion paloaseman pihamaan alta paikaksi rakennukselle, johon tulisi automobiilitalli y. m., kaupunginvaltuusto äänestettyään epäsi 1).

EväTTY anomus
erään Eläintarhan alueen
vuokraamisesta.

Niinikään epäsi 2) kaupunginvaltuusto taiteilija H. J. Cohnén tekemän anomuksen saada viiden tai kymmenen vuoden ajaksi vuokrata jonkin alueen Eläintarhasta tai Hakasalmen tai Hesperian puistosta kansanhuvien paikaksi.

Rahatoimikamarin esitysten johdosta myönsi kaupunginvaltuusto pitenneen vuokraoikeuden:

Roosavillakadun tonttien
n:o:jen 37 ja 39
vuokraoikeuden pitenneys.

yliarkkitehti J. Ahrenbergille Roosavillakadun tonttiin n:o 39 korttelissa n:o 498 XIV kaupunginosaa sekä saman kadun varrella Humaliston entisen tiluksen n:o 3 alueella sijaitsevan tontin n:o 37 osaan kahdenkymmenen vuoden ajaksi vuotuisesta 550 markan ja 450 markan vuokramaksusta sekä oikeutettuna Roosavillakadulla pysyttämään omistamansa ulkokuoneen, sillä ehdolla että hän kuukauden kuluessa irtisanomisesta sen poistaa 3);

Pikku Pässin
vuokraoikeuden pitenneys.

kauppias O. Strömbergille Pikku Pässin tilukseen n:o 125 tammikuun 1 päivästä 1913 vuoden 1917 loppuun vuotuisesta 200 markan vuokramaksusta 4);

Ent. Laakson
tiluksen tonttipaikkain lutt.
B ja C sekä viljelyspalstan
n:o 9 vuokraoikeuden pitenneys.

kuorma-ajuri J. F. Bergströmille entisen Laakson tiluksen tonttipaikkaan lutt. B viideksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1914 lukien, vuotuisesta 100 markan vuokramaksusta 5);

kauppiaanleski A. S. Holmgrenille entisen Laakson tiluksen tonttipaikkaan lutt. C viideksi vuodeksi, tammikuun 1 päivästä 1914 lukien, vuotuisesta 50 markan vuokramaksusta 6);

puutarhuri O. Rosenbergille entisen Laakson tiluksen viljelyspalstaan n:o 9 kolmen vuoden ajaksi, tammikuun 1 päivästä 1914 lukien, vuotuisesta 800 markan vuokramaksusta 7);

Maksuton
vuokraoikeus
Hermannin 8
kortt. tontteihin
n:o:ihin 2 ja 4
pitennetty.
Vuokraoikeus
Vallilan asunto-
palstaan n:o 1b
sekä palstoihin
n:o:ihin 3, 6 ja
7 pitennetty.

Folkhemmet osakeyhtiölle Hermannin 8 korttelin tontteihin n:o:ihin 2 ja 4 1941 vuoden loppuun vuokravapaasti ja sillä ehdolla, että yhtiö alistuu sellaiseen mainittujen tonttien järjestämiseen, kuin kaupunginviranomaiset vastedes vaatinevat 8);

leskirouva A. Ch. Lindströmille Vallilan asuntoalstaan n:o 1 b 1917 vuoden loppuun entisin ehdoin muuten, paitsi että vuokraaja, siinä tapauksessa että Itäisen viertotien laajentaminen vuokratuuden kuluessa käy tarpeelliseksi, on velvollinen vuokramaksun huojenematta luovuttamaan tarpeellisen maan mainitun viertotien saatamiseksi täyteen leveyteensä 9);

1) Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 15 §. — 2) Valt. pöytäk. huhtik. 15 p. 27 §. — 3) Valt. pöytäk. tammik. 21 p. 11 §. — 4) Valt. pöytäk. tammik. 21 p. 45 §. — 5) Valt. pöytäk. huhtik. 15 p. 24 §. — 6) Valt. pöytäk. toukok. 13 p. 2 §. — 7) Valt. pöytäk. syysk. 23 p. 6 §. — 8) Valt. pöytäk. toukok. 13 p. 15 §. — 9) Valt. pöytäk. marrask. 25 p. 11 §.

tehtailijanleski T. Nissiselle Vallilan palstoihin n:o 3 ja 7 tammikuun 1 päivästä 1915 vuoden 1917 loppuun, palstaan n:o 3 vuotuisesta 250 markan ja palstaan n:o 7 vuotuisesta 165 markan vuokramaksusta sekä ehdolla että, jos Itäisen viertotien laajentaminen vuokrakauden kuluessa käy tarpeelliseksi, vuokraaja on velvollinen luovuttamaan tarpeellisen maan sanotun viertotien saattamiseksi täyteen leveyteensä 1);

Sörnäsän puuseppäosakeyhtiölle Vallilan palstaan n:o 6 siihen kuuluvine lisäalueineen kymmeneksi vuodeksi, 1917 vuoden lopusta lukien, vuotuisesta 10,000 markan vuokramaksusta sekä velvoittamalla vuokramiehen 1918 vuoden alusta alistumaan vuokratiluksen vähentämiseen niin, että sen rajalinjat käyvät yhteen laaditussa asemapiirustuksessa punaisella osotettujen rajaviivain kanssa, joten vuokra-alue olisi alaltaan 31,290 m², samoin kuin myös olemaan teettämättä Päijänteentien varrelle rakennuksia lähemmäksi kuin 10 metrin päähän siitä 2);

varatuomari N. Pletschikoffille Paloholman tilukseen n:o 94 viideksi vuodeksi, 1917 vuoden lopusta lukien, vuotuisesta 250 markan vuokramaksusta sekä muuten sillä ehdolla, että uutisrakennuksia ei saa mainittuna aikana tilukselle teettää ja että vuokraaja ei ole oikeutettu vuokrakauden päätyttyä saamaan korvausta tiluksella olevista rakennuksistaan 3); sekä

herra U. Westerholmille y. m. Kaivopuiston kylpy- ja uimalaitokseen kolmeksi vuodeksi eli 1916 vuoden loppuun vuotuisesta 2,000 markan vuokramaksusta ensimmäiseltä ja 3,500 markan vuokramaksusta molemmilta seuraavilta vuosilta sekä velvoittamalla vuokrantottajat omalla kustannuksellaan toimittamaan kaikki rakennusten sisäiset korjaukset, paitsi tulisijain ynnä kylpylän pohjakerroksen alaisen vuoliaiskerran korjausta, sekä sillä ehdolla että liikkeestä ehkä kertyvä voitto tulee kaupungin hyväksi ja käytetään aikansa kunnan uimahallin aikaansaamiseksi 4).

Everstinrouva A. Berens von Rautenfeldin anomuksen Leppäsuon asuinrakennuksen 68 c joulukuun 31 päivänä 1918 päättyvän vuokraoikeuden pidentämisestä kaupunginvaltuusto nykyään epäsi 5).

Majoituslautakunnan kirjelmässä toukokuun 13 päivästä tehty esityksen paikan osottamisesta sotaväen väliaikaisille talleille y. m. liikekannallepanon varalta päätti 6) kaupunginvaltuusto eräillä ehdoilla antaa Venäjän sotalaitoksen käytettäväksi mainittuun tarkoi-

Paloholman vuokraoikeus pidentetty.

Kaivopuiston kylpy- ja uimalaitoksen vuokraoikeus pidentetty.

Evätty anomus Leppäsuon asuinrakennuksen 68 c vuokraoikeuden pidentämisestä.

Alueen luovuttaminen XIII kaupungin-osasta sotaväen tarpeisiin.

1) Valt. pöytäk. toukok. 28 p. 6 §. — 2) Valt. pöytäk. jouluk. 16 p. 18 §. —

3) Valt. pöytäk. syysk. 9 p. 20 §. — 4) Valt. pöytäk. jouluk. 9 p. 8 §. — 5) Valt. pöytäk. helmik. 25 p. 20 §. — 6) Valt. pöytäk. kesäk. 10 p. 40 §.

tukseen erään laaditussa kartassa osotetun alueen XIII kaupunginosasta.

Muutoksia ja lisäyksiä kaupungin sekä raitiotie- ja omnibusbuseyhtiön väliseen toimilupakirjaan.

Kirjelmässä¹⁾ huhtikuun 7 päivästä lähtien rahatoimikamari valtuustolle esityksen, että hyväksyttäisiin seuraava kamarin sekä Helsingin raitiotie- ja omnibusbuseyhtiön johtokunnan laatima:

Ehdotus muutoksiksi ja lisäyksiksi Helsingin kaupungin ja Helsingin raitiotie- ja omnibusbuseyhtiön välillä voimassa olevan, helmikuun 15 päivänä 1908 tehdyn toimilupakirjan määräyksiin.

Raitiotie- ja omnibusbuseyhtiö oikeutetaan rakentamaan kaksoisraiteita ja niitä liikennöitämään XI, XII, XIII, XIV ja XV kaupunginosassa sekä Meilahden, Vallilan ja Hermannin alueilla.

1 §.

Osakeyhtiö sitoutuu, katsomatta voimassa olevan toimilupakirjan 1 §:n määräyksiin raitiotieverkon asteettaisesta laajentamisesta kahdella kilometrillä kunkin viisivuotiskauden kuluessa, vuodesta 1915 lukien, allamainittuina vuosina rakentamaan seuraavat uudet linjat kaupunginvaltuuston antamain, linjain suuntaa koskevain yksityiskohtaisten määräysten mukaan, sekä niitä liikennöimään, nimittäin:

1) Hämeenkadun—Eläintarhan linjan.

Tämä linja liittyy nykyiseen raitiotieverkkoon Hämeenkadun ja Toisen linjan risteyksessä sekä kulkee pitkin Porthaninkatua, Viidettä linjaa, Kaarlenkatua, Helsinginkatua, Länt. Brahekatua, Porvoonkatua ja Karjalan-(vaihtoehtoisesti Viipurin-)katua Eläintarhaan Fredriksperin eteläpuoliseen rautatien alimenokohtaan. Tätä linjaa rakennetaan Hämeenkadun—Viipurin- ja Kaajaninkadun risteyksen välinen osa vuonna 1913 ja jällellä oleva osa sitä myöten kuin katuja tasotetaan, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin vuonna 1915.

2) Hämeenkadun—Diakonissalaitoksen linjan.

Linja, joka alkaa Hämeenkadun ja Toisen linjan risteyksestä sekä jatkuu pitkin viimeksi mainittua katua Alppikadulle, tehden yksiraiteisen silmukan korttelin n:o 310 tahi korttelin n:o 303 ympäri, rakennetaan vuonna 1914.

3) Itäisen viertotien—Hermannin linjan.

Linja alkaa Itäisen viertotien ja Vilhovuorenkadun risteyksestä sekä kulkee mainittua viertotietä pitkin vanhalle kaupunginportille saakka. Linja on Sörnäsän linjan jatkoa ja rakennetaan vuonna 1914.

4) Etelästä pohjoiseen käyvän Töölön linjan.

Tämä linja, jonka suunta jätetään kaupunginvaltuuston vastaisen harjinnan varaan, rakennetaan vuosina 1916—1920 eri osissa kaupunginviranomaisten ja osakeyhtiön välisen tarkemman sopimuksen mukaan.

5) Ruusulan—Munkkiniemenkadun linjan.

Linja jatkuu nykyisestä Töölönlinjasta Läntisen viertotien ja Munkkiniemenkadun risteykseen sekä rakennetaan vuonna 1914.

Kaupunginvaltuusto ei saa, osakeyhtiön tehtyä asiasta esityksen, kieltää osakeyhtiöltä oikeutta lykätä edellä mainittujen linjain rakennuttamista tois-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 38.

taiseksi, jos havaitaan, ettei niiden rakentaminen ylempänä määrätyn ajan kuluessa ole tarpeellinen.

2 §.

Helsingin kaupunki oikeutetaan kaupunkiin yhdistetylle alueelle rakentamaan omia, osakeyhtiön verkkoon liittyviä raitiotielinjoja, jossa tapauksessa osakeyhtiö on velvollinen omalla liikkuvalla kalustollaan ja omalla kustannuksellaan pitämään voimassa säännöllistä raitiotieliikennettä näillä linjoilla, ja kaupunki takaa osakeyhtiölle sen harjottamasta liikenteestä johtuvat omat kustannukset.

3 §.

Osakeyhtiö on velvollinen vaunujen käyttövoimana kaikilla raitiotielinjoilla käyttämään kaupungin sähkötehtaan antamaa sähkövoimaa erityisen hankintasopimuksen ehtojen mukaisesti.

4 §.

Liikennettä edellä mainituilla linjoilla pidetään voimassa maistraatin vahvistaman kulkusuunnitelman mukaan, noudattamalla voimassa olevan toimilupakirjan 6 §:n b) ja d) momentissa olevia määräyksiä.

Jos osakeyhtiö vastedes rakentaa ja liikennöitsee linjoja, jotka sijaitsevat Itäisen viertotien varrella sijaitsevasta kaupunginportista Läntisen viertotien ja Snellmankadun risteykseen käyvän rajalinjan pohjoispuolella, on osakeyhtiö oikeutettu matkalta näillä linjoilla kantamaan enintään 15 pennin lisämaksun.

5 §.

Osakeyhtiö velvoitetaan kustantamaan laitimmaisten kiskojen välinen sekä 30 sm niiden ulkopuolelle ulottuvan katu- ja tiepinnan kunnossapito. Tähän ei kuitenkaan kuulu velvollisuutta uudella aineella päällystää mainittua katu- tai tiepintaa.

6 §.

Virkapukuisilla poliisimiehillä on oikeus maksuttomaan matkaan käyttää enintään kahta joutilasta sijaa osakeyhtiön raitiovaunujen etumaisella vaunusillalla; ja on osakeyhtiö velvollinen rahatoimikamarin käytettäväksi asettamaan 40 maksuttomaan matkaan osakeyhtiön raitiotielinjoilla oikeuttavaa lippua kaupungin palveluksessa oleville henkilöille annettaviksi.

Sittenkun asiaa esiteltäessä oli ilmoitettu, että raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö oli huhtikuun 28 päivänä pidetyssä yhtiökokouksessa mainitun ehdotuksen hyväksynyt, päätti ¹⁾ kaupunginvaltuustokin sen hyväksyä.

Tässä yhteydessä päätti kaupunginvaltuusto oikeuttaa raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön pitentämään Tehtaankadun linjaa kaksoisraiteella mainitun kadun ja Perämieskadun risteykseen asti ja rakennuttamaan yksiraiteisen silmun korttelin n:o 120 ympäritse

¹⁾ Valt. pöytäk. toukok. 13 p. 17 §.

sekä määrätä, että yhtiö saisi lukea tämän lisärakennuksen hyväkseen 1915—19 vuosien aikaiseen sopimuksen mukaiseen lisärakennusvelvollisuuteensa nähden.

Kaupungin ja
M. G. Stenius
osakeyhtiön
välinen toimi-
lupakirja.

Kirjelmässä ¹⁾ elokuun 14 päivältä mainitsi rahatoimikamari, että M. G. Stenius osakeyhtiö oli 1910 vuoden alussa ilmoittanut k. senaatin myöntäneen yhtiölle luvan Hagan raitiotie nimisen sähköraitiotien rakennuttamiseen Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön raitiotien Töölön kaupunginosassa olevan päätekohtan ja Helsingin pitäjässä sijaitsevan Suomen valtionrautateiden Huopalahden laiturin välille sekä tähän viitaten anonut kaupunginviranomaisilta sellaista lausuntoa puheenalaisen raitiotien suunnasta, kuin oli säädetty heinäkuun 14 päivänä 1898 kiinteän omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen annetun lain 6 §:ssä ja edellä mainitun lupakirjan 3 §:ssä. Kun kävi epäileminen, oliko k. senaatti menetellyt voimassa olevain määräysten mukaisesti, kun vastamainittu toimilupa oli myönnetty suomatta maanomistajalle, tässä tapauksessa Helsingin kaupungille, tilaisuutta lausua mieltään asiasta, ja selvitettävä oli niinkään, suostuisiko ja millä ehdoilla raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö rakentamaan ja liikennöitsemään mainittuja linjoja, mikäli ne sijaitsivat kaupungin alueella, oli asian käsittely kamarissa edistynyt hitaasti. Sittenkun raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö ylimääräisessä yhtiökokouksessaan tammikuun 4 päivänä 1912 oli evännyt ehdotuksen, että yhtiö ottaisi haltuunsa M. G. Stenius osakeyhtiölle myönnetyn toimiluvan, sovittiin heinäkuussa 1912 molempain puheenalaisten yhtiöiden kesken ehdoista, joilla raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö ottaisi hoitaakseen liikennettä suunnitelluilla Hagan ja Munkkiniemen linjoilla. Tuohon aikaan oli kuitenkin kysymys koko raitiotielaitoksen ottamisesta Helsingin kunnan haltuun astunut päiväjärjestykseen. Ennenkuin tämä kysymys oli ratkaistu, ei rahatoimikamari katsonut voivansa ottaa tätä toimilupahakemusta lopullisesti käsiteltäväkseen. Sittenkun kaupunki oli itselleen hankkinut osake-enemmistön raitiotie- ja omnibusosakeyhtiössä ja uusi toimilupakirja oli tämän yhtiön kanssa tehty, siinä m. m. velvoittamalla mainittu yhtiö vuonna 1914 rakentamaan Töölön linjan Munkkiniemenkadun ja Läntisen viertotien risteykseen asti, sekä raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö kirjelmässä viime kesäkuun 3 päivältä oli ilmoittanut, ettei se tässä tapauksessa halunnut käyttää lupakirjan mukaista etuoikeuttaan kaupungin omistamalle alueelle teetettävän raitiotielaitoksen osan rakentamiseen ja liikennöitsemiseen, olivat rahatoimikamarin valitsemat edustajat kaupungininsinööriin kera ryhtyneet keskusteluihin

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 77.

M. G. Stenius osakeyhtiön asiamiesten kanssa sekä yksissä neuvoin niiden kanssa laatineet toimilupasopimuksen ehdotuksen. Tämä ehdotus oli pääasiassa laadittu niiden määräysten pohjalla, joita oli toiselta puolen Helsingin kaupungin ja toiselta puolen raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön sekä Brändö villastad osakeyhtiön välillä tehdyissä sopimuksissa. Valtuustolle lähettäen mainitun ehdotuksen, jota kamari lisäksi erältä kohdin lähemmin perusteli, esitti kamari sen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Asiaa esiteltäessä päätti 1) kaupunginvaltuusto sen lähettää rahatoimikamariin, jonka tuli antaa lähempi selitys eräiden mainittua ehdotusta vastaan tehtyjen muistutusten johdosta tai ehkä niistä johtuvat muutosehdotukset.

Sittenkun rahatoimikamari kirjelmässä marraskuun 1 päiväältä oli antanut pyydetyn selityksen sekä tehnyt eräitä muutosehdotuksia, päätti 2) kaupunginvaltuusto osittain äänestettyään puolestaan eräin muutoksin hyväksyä puheena olevan toimilupakirjan ehdotuksen, joten sopimuskirja sai seuraavan muodon:

Toimilupakirja.

Helsingin kaupunginvaltuusto oikeuttaa täten M. G. Stenius osakeyhtiön rakentamaan ja sähkövoimalla liikennöitsemään kahta raitiotielinjaa, jotka alkavat Munkkiniemenkadun ja Läntisen viertotien haarautumiskohdasta Helsingin kaupungin Meilansin kaupunginosassa ja kulkevat mainittua viertotietä pitkin sekä Meilansin ja Greijuksen taloon ynnä Kristerin eli Stenbakan siirtotilaan kuuluvien alueiden halki kaupunginrajaan, mistä raitiotielinjat jatkuvat kulki pitkin osakeyhtiölle kuuluvia alueita, toinen Hagan ja toinen Munkkiniemen taajaväkisessä yhdyskunnassa Helsingin maalaiskunnassa.

Raitioteistä ja niiden liikennöittämisestä Helsingin kaupungin alueella ovat muuten voimassa seuraavat ehdot:

1 §.

Munkkiniemenkadun ja Läntisen viertotien haarautumiskohdasta lähtien rakennetaan raitioteitä noin kilometrin pituinen yhteinen kaksoisraiteinen osa Snellmankadun ja viertotien risteykseen, mistä raitiotiet haarautuvat kahdeksi, Hagan raitiotie ja Munkkiniemen raitiotie nimiseksi yksiraiteiseksi linjaksi.

2 §.

Osakeyhtiö on velvollinen kuukauden kuluessa siitä, kun tämä toimilupakirja on kaupungin puolesta allekirjoitettu, rahatoimikamarin tarkastettavaksi esittämään ei ainoastaan täydellisen asemapiirroksen, josta mittakaavassa 1 : 2,000 näkyy raitiotielinjain suunta sekä mahdollisten sivuutusraiteiden luku ja pituus, vaan myös täydelliset piirustukset ja tarkat selitelmän kaikista raitiotielaitokseen ja johtoverkkoon kuuluvista rakenteellisista osista ja laitoksista, ollen muun muassa ilmoitettava, miten virta laitokseen johdetaan ja

1) Valt. pöytäk. lokak. 14 p. 14 §. — 2) Valt. pöytäk. marrask. 11 p. 23 §.

johdon katketessa vaarattomaksi tehdään, raitiotiellä käytettävien moottori- ja muiden vaunujen luku ja laatu, jarrutuslaitteet ja ukkosjohdot sekä miten raitiotien läheisyydessä olevat lennätin-, puhelin-, voima- ja valaistusjohdot sekä kaasu- ja vesijohtoputket suojellaan n. s. harhailevain virtain vaikutukselta. Edellä mainitun tarkastuksen toimittamiseen saa rahatoimikamari käyttää korkeintaan kahden kuukauden ajan.

Sittenkun rahatoimikamari on edellä mainitut piirustukset tarkastanut ja vahvistanut, on raitiotietyöt rahatoimikamarin siihen määräämän henkilön tahi viranomaisen valvonnan alaisina suoritettava mahdollisimman joutuisasti ja yleistä liikennettä vähimmin häiritsevällä tavalla.

3 §.

Kaupungilla on oikeus 1932 vuoden umpeen mentyä lunastaa edellä mainittu raitiotielaitos tai jokin sen osa siitä arvosta, minkä uskotut miehet silloin, laitoksen liikearvoon katsomatta, sille ynnä siihen kuuluville, kaupungin silloisella alueella sijaitseville laitteille panevat. Näistä uskotuista miehistä valitsevat kaupunginvaltuusto ja osakeyhtiö kumpainenkin kaksi sekä nämä yhteisesti viidennen. Jos jompikumpi asianosainen laiminlyö uskottujen miesten valitsemisen taikka jolleivät siten valitut voi viidennen vaalista sopia, toimittaa Helsingin raastuvanoikeuden ensimmäinen osasto täydennysvaalin.

4 §.

1945 vuoden umpeen mentyä alenee hinta, josta kaupunki on oikeutettu raitiotielaitoksen lunastamaan, 3 §:ssä mainitulla tavalla määrättyyn teknilliseen arvoon, siitä vähennettyä neljäsosa. Ellei kaupunki tätä lunastusoikeuttaan käytä, lakkaa tämä välipuhe olemasta voimassa 1955 vuoden umpeen mennessä.

Toimilupakauden päättyessä on, ellei osakeyhtiölle myönnetä luvanpitemystä, raitteet ja niihin kuuluvat patsaat, johdot y. m. poistettava sekä niitä varten käytetyt katu- ja tiealat pantava kuntoon, sen uhalla että tämä muutoin teetetään kaupungin toimesta osakeyhtiön kustannuksella.

5 §.

Raitiotielaitoksen tarkoituksena on etusijassa henkilöjen kuljetus. Jos kuitenkin osakeyhtiö haluaa raitioiteilla kuljettaa tavaraakin, tehtäköön siitä eri sopimus.

6 §.

Raitioiteiden rakentamiseen nähden on vaarinotettava:

- 1) että raitiotiet saa, niin kauan kuin niiden alaksi suunnitellut kadut eivät ole valmiiksi rakennetut, tehdä poikittaisten puupölkkyjen varaan sijoitetuista vignol-kiskoista, mutta kohta kun kaupunki on puheenalaiset kadut pannut kuntoon, on vignol-kiskojen sijaan, jos kaupunki vaatii, sitä myöten kuin tasoitustyö edistyy, pantava kourukiskot, jotka sijoitetaan niin, että raidekiskojen yläpinta on kadun tahi tien tasossa;
- 2) että raideleveys on 1,000 millimetriä;
- 3) että osakeyhtiö saa sijoittaa tarpeelliset sivuutus- ja pistoraitteet rahatoimikamarin sitä varten hyväksymille paikoille;
- 4) että raitiotievaunuja käytetään sähkövoimalla;
- 5) että sähköjohtojen kannatuspatsaita saa asettaa ainoastaan kaupungin rakennuskonttorin sitä varten hyväksymille paikoille;

6) että kontaktijohdot saa tehdä paljaasta langasta, mutta syöttöjohdot pitää lopullisesti tasoitetuilla kaduilla sijoittaa maan alle;

7) että osakeyhtiö sekä patsaiden tekoaineeseen, rakenteeseen ja sijoitukseen että johtojen laatuun, laittamiseen ja käyttöön nähden on niiden määräysten alainen, mitkä rahatoimikamari harkitsee tarpeelliseksi antaa, jota paitsi osakeyhtiö on velvollinen noudattamaan niitä ohjeita, joita julkinen viranomainen saattaa turvallisuuden kannalta katsoa kohtuulliseksi määrätä; sekä

8) että raitiotielaitoksen liikennöimisen saa, sittenkun kaupungin myöntytys on siihen hankittu, toiselle siirtää.

7 §.

Kaupunki on oikeutettu yhdistämään vastedes ehkä rakennuttamansa raitiotielinjat puheenalaisiin raitioiteihin sekä liikennöitämään niitä antamalla hyvityksen sähkövoimasta sekä kohtuullisen korvauksen kulumisesta. Tämän oikeuden saa kaupunki siirtää Helsingin raitiotie- ja omnibusosakeyhtiölle.

Jos kaupunginvaltuusto harkitsee tarpeelliseksi, on osakeyhtiö velvollinen kohtuullisesta korvauksesta luovuttamaan rakentamansa raiteet toisen raitiotieyrityksen käytettäväksi, ollen jälkimäinen yritys velvollinen kustantamaan tulo- ja lähtövaihteiden sijoituksen sekä niiden hoidon.

Raideristeyksissä, joita osakeyhtiö ei saa estää tekemästä, kustantaa uutislaitteen teon ja kunnossapidon se, joka tuollaista laitetta tarvitsee.

Jos kaupungin liikenneolot vaativat puheenalaisten raitioiteiden yksiraitteisten osain rakennuttamista kaksiraitteisiksi, on kaupunki oikeutettu, siinä tapauksessa että osakeyhtiö ei tahdo tuollaiseen muutosrakennukseen ryhtyä, sen teettämään taikka vaihtoehtoisesti lunastamaan raitiotien myöskin ennen vuotta 1932, sillä tavoin kuin siitä 3 §:ssä tarkemmin määrätään.

Jos kaupunki lunastaa puheena olevat raiteet ennen 1932 vuoden umpeen kulumista, on osakeyhtiö kuitenkin oikeutettu mainittuun ajankohtaan asti liikennöitämään linjaa uskottujen miesten määräämän korvauksen suorittamalla.

8 §.

Raitioiteiden liikennöitämiseen nähden ovat voimassa seuraavat ehdot:

a) Raitioiteitä älköön avattako yleiselle liikenteelle, ennenkuin rahatoimikamarin siihen määräämä henkilö tahi viranomainen on ne asianmukaisesti katsastanut ja hyväksynyt.

b) Liikennettä pitää osakeyhtiö sitten herkeämättä voimassa yhtiön ehdottamain ja maistraatin puolivuositain vahvistamain kulkuvuoroluettelojen mukaisesti, käsittäen edellinen vuosipuolisko ajan toukokuun alusta lokakuun loppuun ja toinen vuosipuolisko vuoden muut kuukaudet, älköönkä noihin luetteloihin muutosta tehtävä maistraatin lupaa siihen hankkimatta. Osakeyhtiötä ei saa velvoittaa aloittamaan liikennettä ennen klo 7 aamulla eikä jatkamaan sitä klo 10 jälkeen illalla eikä myöskään ylläpitämään taajempia kulkuvuoroja kumpaiseenkaan suuntaan kuin kolmasti tunnissa sekä Hagan että Munkkiniemen raitiotiellä; ollen kuitenkin kaupunki oikeutettu, jos tarpeelliseksi katsoo, omalla kustannuksellaan järjestämään taajempia kulkuvuoroja Munkkiniemenkadun—Snellmankadun linjalla.

c) Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raitiotiet kaikkine niihin kuuluvine kalustoineen hyvässä, siistissä ja ajanmukaisessa kunnossa. Vaunujen pitää kulkea tasaisesti ja töyttämättä sekä kylmänä vuodenaikana olla lämmitetyt.

Osakeyhtiö on muuten kaikkien niiden sen liikenteeseen soveltuvain määräysten alainen, joita on nykyään voimassa olevassa kaupungin poliisijärjestyksessä ja Helsingin raitioteiden liikennettä varten annetuissa järjestys-säännöissä sekä ohjeissa, joita on noudatettava vastamainittuja raitioiteitä käytettäessä.

d) Maksu raitiovaunun käyttämisestä osakeyhtiön linjoilla suoritetaan huomioon ottamalla että mainitut linjat jaetaan kolmeen vyöhykkeeseen, joista kukin on noin kilometrin pituinen ja vastaa 5 pennin maksua. Lippu kahden tahi kolmen vyöhykkeen matkaa varten pitää saada lunastaa yhtäikaa. Nämä tariffimääräykset ovat voimassa kymmenen vuotta eli 1923 vuoden loppuun. Jos kaupunki tuohon aikaan vaatii sellaisia muutoksia Läntisen viertotien linjalla mainitun viertotien ja Snellmankadun risteykseen ulottuvan rataosan tariffimääräyksiin, ettei osakeyhtiö niitä voi hyväksyä, on kaupungilla oikeus, 3 §:n määräyksiin katsomatta, lunastaa tämä rataosa 3 §:ssä mainitulla tavalla määrätystä teknillisestä arvosta.

e) Osakeyhtiön tulee noudattaa asianmukaisessa järjestyksessä laadittua ja vahvistettua raitiotieohjesääntöä, jossa on määräyksiä sekä liikennehenkilökunnasta, vaunuista ja kalustosta että myös siitä, mitä yleisön puolestaan tulee raitiotieliikenteessä vaarinottaa.

f) Jos maistraatti katsoo tarpeelliseksi, että tapaturmain estämiseksi raitiotieliikenteessä on vartijoita asetettava, on osakeyhtiö velvollinen tuollaiset vartijat asettamaan ja kustantamaan.

9 §.

Osakeyhtiö suorittaa kustannukset raitiotien uudestirakentamisesta, kun vignol-kiskoja sijaan 6 §:n 1) momentin mukaan pannaan katuun upotetut kourukiskot.

Raitiotie ei saa olla esteenä yleisen paikan, kadun, viertotien, tien, sähkö-, kaasu-, lokaviemäri- tai vesijohdon muutos-, uudistus- tahi korjaustyön teettämiselle eikä niistä johtuva raitiotieliikenteen keskeytyminen taikka estyminen oikeuta kaupunkia eikä osakeyhtiötä vaatimaan korvausta. Jos tuollaisen työn johdosta käy tarpeelliseksi joksikin ajaksi poistaa raitiotie taikka liikenteen keskeyttämättömän jatkumisen vuoksi tehdä pysyväinen muutos raitiotiehen taikka muuttaa se toiselle kadulle taikka paikalle, on osakeyhtiö velvollinen, rahatoimikamarilta käskyn saatuaan, omalla kustannuksellaan suorittamaan siten tarpeelliseksi käyneen työn.

10 §.

Sittenkun kourukiskoja sijoitus on toimeenpantu, on osakeyhtiö velvollinen kunnossapitämään kadun tai tien päällystyksen uloimpain kiskoja välisellä alalla sekä 30 senttimetriä leveältä niiden ulkopuolella. Tähän ei sisälly velvollisuus päällystää mainittu katu- tahi tiepinta uudella päällystysaineella.

Osakeyhtiö on velvollinen pitämään raiteeseen sijoitetut kiskot puhtaina, eikä koottua likaa saa panna varastoon kadulle eikä tielle, vaan on se osakeyhtiön toimesta paikalla poistettava.

Poistettaessa lunta kadulta, viertotieltä taikka tieltä raitiotieliikenteen voimassa pitämiseksi on poistaminen toimitettava niin leveältä ja suoritettava siten, ettei muulle keskuusliikenteelle synny vaaraa eikä estettä. Jos kuitenkin raitiotiet lumen kasaantumisen johdosta ovat esteenä muulle keskuusliikenteelle, on raitiotieliikenne poliisin käskystä keskeytettävä siksi, kunnes este on lakannut.

11 §.

Jokaiselta vuorokaudelta, minkä liikenne raitiotiellä taikka jollakin sen osalla on keskeytyneenä eikä yhtiö voi näyttää sen johtuneen luonnonesteestä, lakosta taikka tapaturmasta tai muusta syystä, jota kohtuudella ei käy lukeminen yhtiön viaksi, maksaa osakeyhtiö kaupunginkassaan sakkoa korkeintaan 100 markkaa, rahatoimikamarin harkinnan mukaan jokaisessa eri tapauksessa.

Jollei liikennettä pidetä voimassa yhteen vuoteen, on toimilupa menetetty.

Vakuudeksi kaupunginkassaan mahdollisesti erääntyneistä sakoista ja niistä kustannuksista, jotka, siinä tapauksessa että osakeyhtiö ei noudata tässä välikirjassa olevia määräyksiä taikka että raitiotien rakennuslupa menetetään taikka yritys lakkautetaan eikä toinen ota sitä haltuunsa, voivat olla tarpeellisia katujen ja muiden paikkain kuntoonpanemiseksi, pitää osakeyhtiön viimeistään kolmenkymmenen päivän kuluessa lupakirjan allekirjoittamisesta, sen uhalla että toimilupa muussa tapauksessa menetetään, rahatoimikamarin hyväksymänä, korkoa kasvavina arvopapereina kamariin pantiksi tallettaa tuhatta Suomen markkaa vastaava rahamäärä. Tämä pantti, jonka kaupunki saa laissa säädettyä arvioimista ja myytäväksi tarjoomista toimittamatta muuttaa rahaksi, on pysytettävä arvoltaan muuttumattomana, ja tulee, siinä tapauksessa että kaupungin on täytynyt siitä käyttää joku määrä sakkojen suoritukseen taikka töitten teettämiseen taikka että sen arvo on vähentynyt, osakeyhtiön kohta rahatoimikamarin käskystä täyttää vajuus; ja saa kaupunki, siinä tapauksessa että osakeyhtiö ei sitä täytä, pitäytyä osakeyhtiön muuhun omaisuuteen summan saattamiseksi täyteen määräänsä. Sitenkun kaikki korvausvaatimukset osakeyhtiötä vastaan ovat lakanneet, on pantti osakeyhtiölle palautettava, mutta osakeyhtiö saa sillä välin nauttia hyväkseen pantille kertyvän koron.

12 §.

Jos osakeyhtiö laiminlyö raitiotielaitokseen tahi sen kalustoon nähden toimeenpanna muutoksia tahi parannuksia taikka raiteiden sijoituksessa, katujen puhtaanapidossa taikka muuten suorittaa töitä, jotka tämän välikirjan mukaan ovat osakeyhtiön velvollisuutena, saa kaupunki teettää ne osakeyhtiön kustannuksella sekä ottaa kustannuksista maksun kaupungin haltuun annetusta pantista.

13 §.

Virkapukuisilla poliisimiehillä on oikeus maksutta käyttää enintään kahta joutilasta siltapaikkaa linjalla kulkevissa raitiovaunuissa, etusijassa etumaisella vaunusillalla. Sen lisäksi on osakeyhtiö velvollinen rahatoimikamarille antamaan enintään 40 maksuttomaan matkaan osakeyhtiön raitiotielinjoilla oikeuttavaa lippua kaupungin taikka poliisin palveluksessa olevien henkilöiden käytettäväksi.

14 §.

Tämän välikirjan siinä määritellyine oikeuksineen ja velvollisuuksineen on osakeyhtiö oikeutettu kaupungin suostumuksella toiselle siirtämään.

15 §.

Jos sopimuskumppanien kesken syntyy erimielisyyttä tämän välikirjan määräysten tulkinnasta tahi jos heidän välillään syntyy muita riitaisuuksia, on nämä asiat 3 §:ssä mainitulla tavalla valitun viisihenkilöisen sovintolautakunnan lopullisesti ratkaistava.

Lupa laskea
puhelinkaapeli
kaupungin
katuihin.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjotuksessa anoi Etelä Suomen kaupunkienvälinen puhelinosakeyhtiö lupaa saada keväällä 1913 laskea verhotun kaupunkienvälisen puhelinkaapelin kaupungin katuihin sekä pitkin Kaisaniemen-, Eläintarhan- ja Töölönlahtea.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto kamarin ehdotuksen mukaisesti myöntyä yhtiön hakemukseen seuraavilla ehdoilla, nimittäin: että johtoja ei saa katuun laskea, ennenkuin rakennuskonttorille ja sähkölaitokselle on ilmoitettu, milloin työ alotetaan; että työn suorittamisessa ehdottomasti on noudatettava rakennuskonttorin ehkä antamia ohjeita; että Töölön- ja Eläintarhanlahteen lasketut kaapelit eivät saa olla esteenä vastaisille ruoppaus-, täyte- eikä muille töille, joita kaupungin ehkä käy tarpeelliseksi teettää tahi joita joku muu tekee kaupungin luvalla; että kaapelien maakiinnikkeet on osotettava selvillä julkipanoilla; että työ on teetettävä mahdollisimman joutuisasti ja, mikäli se aiheuttaa liikennehäiriöitä, öiseen aikaan; että yhtiö vuoden kuluessa työn suorittamisesta vastaa kaapelihautain katupäällystyksen korjauksesta mahdollisesti koituvista kustannuksista; että muiden kaupungin katuihin laskettujen johtojen asemaa ei saa asianomaisen johdon omistajan luvatta muuttaa sekä että yhtiö vastaa kaikesta kaivuutöiden tuollaisille johdoille tuottamasta vahingosta; että työn valmistuttua tarkka asemapiirros kaapelijohtojen asemasta on toimitettava rakennuskonttorille, kaasu- ja sähkölaitokselle sekä vesijohtokonttorille; että yhtiön tulee ennen työhön ryhtymistä ottaa tarkka selvä sähkölaitoksen kaapelien asemasta, jotteivät nämä vahingoitu; että puhelinkaapeli on niiltä kohdin, missä se käy ristikkäin sähkölaitoksen kaapelien kanssa, laskettava enintään 50 sm syvään, joten se risteyksessä on sähkölaitoksen kaapelien ja niiden kaapelisuojausten yläpuolella; että sähkölaitokselle varataan tilaisuus niissä kohdin, missä laitoksen kaapelit käyvät sanotun puhelinkaapelin kanssa ristikkäin, tarkastaa, että mahdollisesti paljastuneet kaapelit täysin asianmukaisella tavalla peitetään; sekä että yhtiö on velvollinen vuoden kuluessa irtisanomisesta poistamaan puhelinkaapelin kaikkine siihen kuuluvine laitoksineen ja panemaan asianomaiset katuosat täysin käyttökelpoiseen kuntoon.

Lupa teettää
laivasilta Tai-
vallahteen.

Suomen kalkkiosakeyhtiön rahatoimikamariin antaman hakemuksen johdosta sekä kamarin esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto mainitulle yhtiölle luvan laivasillan rakentamiseen Taivalahden täytetyn osan ääreen, sillä ehdolla että sillan omistaja järjestyksen voimassapitoo nähden alistuu niihin määräyksiin, joita satamakonttori erityisissä tapauksissa antanee, että siltaa saavat käyttää muutkin, milloin omistaja ei sitä käytä, sekä että omistaja

¹⁾ Valt. pöytäk. helmik. 4 p. 26 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. helmik. 4 p. 7 §.

on velvollinen poistamaan sillan kuuden kuukauden kuluessa käskyn saamisesta.

Niinikään myönsi ¹⁾ kaupunginvaltuusto Suomen kalkkiosakeyhtiöille luvan rakennuttaa laiturin Sörnäsin rantatien täytetyn osan viereen sekä sijoittaa raiteet mainitun rantatien varrella oleville yhtiön varastotonteille n:oille 6, 7 ja 10, sillä ehdolla että laituria saavat muutkin käyttää, milloin yhtiö ei sitä tarvitse, sekä että yhtiön on kolmen kuukauden kuluttua käskyn saamisesta poistettava laituri, jos kaupunki sitä vaatii, minkä ohessa puheenalaiset raiteet on niin laitettava, etteivät ne estä liikennettä mainitun alueen edustalla olevalla tiellä.

Lupa teettää laituri ja laskea raiteet Sörnäsin rantatien vierelle.

Kone- ja siltarakennusosakeyhtiön anomuksesta sekä rahatoimikamarin esityksestä myönsi ²⁾ kaupunginvaltuusto yhtiölle luvan teettää paalulaiturin yhtiön omistaman veistämöalueen itärantaan, sillä ehdolla että laituri korvauksetta poistetaan, jos se vastedes osottautuu jollekin kaupungin laitokselle haitalliseksi.

Lupa paalulaiturin teettämiseen.

4. Kaupungille kuuluvain talojen ja rakennusten käyttämisestä määrättyihin tarkoituksiin sekä sellaisten rakennusten teettämistä ja kunnossapitoa koskevat asiat.

Sittenkun kaupunginvaltuusto kokouksessaan syyskuun 10 päivänä 1912 oli päättänyt ³⁾ raatihuoneessa olevan entisen kokousalinsa ja kansliahuoneensa sisustettavaksi raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston huoneistoksi sekä mainitun osaston käyttämän huoneiston annettavaksi maistraatin käytettäväksi, esitti yhteinen raastuvanoikeus kirjelmässä huhtikuun 4 päivältä mainitsemillaan syillä, että raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston istuntohuoneen luovuttaminen maistraatille saisi jäädä toistaiseksi ja raastuvanoikeuden eri osastot oikeutettaisiin ylimääräisiä istuntojaan varten käyttämään tätä huonetta tai, ellei sen katsottaisi voivan käydä päinsä, että muu sopiva huoneisto raatihuoneelta annettaisiin raastuvanoikeuden käytettäväksi tähän tarkoitukseen.

Raatihuoneessa olevan kaupunginvaltuuston aikaisemman huoneiston käyttäminen.

Rahatoimikamarin annettua lausunnon asiasta päätti ⁴⁾ kaupunginvaltuusto, että raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston istuntohuoneen antaminen maistraatin käytettäväksi oli lykättävä syksyyn 1913.

Kirjelmässä elokuun 21 päivältä mainitsi rahatoimikamari, siihen nähden että kaupungin ja seurahuoneosakeyhtiön kesken

Huoneistot maistraatille, raastuvanoike-

¹⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 10 p. 36 §. — ²⁾ Valt. pöytäk. maalisk. 11 p. 8 §. —

³⁾ Ks. 1912 vuod. kert. siv. 31 ja 32. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. kesäk. 10 p. 29 §.